

СЕКЦІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

УДК 7.071.1(477)«19»

*Т.М.Зіненко, кандидат мистецтвознавства, доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

МОНУМЕТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО У ТВОРЧОСТІ АРВМ (ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА МЕЛЬНИЧЕНКА)

19 квітня 2023 року відлетіла у вирій душа художника Володимира Мельниченка (1932 –1923). Після 1982 року, коли їх спільний з Адою Рибачук (1934 – 2010) монументальний твір – рельєфи Стіни Пам'яті на Байковому кладовищі в Києві було залито бетоном, вони вже ніколи не підписували свої твори окремо, а створили власну аббревіатуру АРВМ. Нею вони позначали свої керамічні чаші-послання, вона неподільно увійшла у термінологію сучасного українського мистецтва.

Творчість АРВМ досліджували мистецтвознавці О.Роготченко, О.Федорук, Л.Смирна, Р.Михайлова, О.Петрова, Р. Петрук, Н.Горова, О.Березницький та інші. Піднімаючи тему ролі монументального художнього твору у тоталітарному суспільстві, аналізуючи композиційно-художні характеристики унікального по своїй суті архітектурно-мистецького ансамблю в Києві, споруджуваного в 1960–1980-х рр., та роль і місце у ньому головного художнього елемента – Стіни пам'яті з рельєфами, створеними художниками-монументалістами А. Рибачук і В. Мельниченко науковці неодноразово зауважували, що унікальність ідеї полягала у демонстрації прагнення до свободи, цінність і неповторність кожної людської особистості, що у тоталітарному суспільстві не мало права на існування а механізми і рамки знищення такого твору були тільки питаннями часу.

Масштаби створення рельєфів стіни, як і небачені масштаби її знищення належать до явищ епохального характеру. Таким, без перебільшення епохальним явищем стало відкриття фрагменту Стіни пам'яті на Байковому цвинтарі в Києві авторства Ади Рибачук і Володимира Мельниченка 18 травня 2018 року. На сьогодні велика кількість людей дізналися про цей твір. Коротко оповімо його історію.

Без перебільшення, Стіна (і Парк Пам'яті) в Києві з самого початку була покликана стати віддеркаленням Епохи. Тільки факти: у 1973 було затверджено рельєфи на підпірній стіні на площі більше як 200 метрів квадратних; 1982 – стіна була залита бетоном; 2018 – розпочато процес відновлення Стіни.... Всі ці дії були і є надзвичайно недешеві і енергозатратні. Зрозуміло, що ніщо не може порівнятися зі складністю процесів створення, коли рельєфи формувалися прямо на стіні іноді на висоті 14 метрів!!! (автор статті спробувала тільки піднятися на сучасних

міцних і надійних риштуваннях на таку висоту і просто фізично відчула, як воно було Ади 13 років не просто перебувати на таких риштуваннях, а працювати!!!). Дорого і трудомістсько було і заливати стіну (300 самоскидів надміцного бетону, сталева сітка «рабиця» товщиною 5 мм тощо). Але надзвичайно непросто розкрити рельєфи, звільнити їх з багато річного полону, довершити до поліхромного (за задумом авторів) вигляду під орудою одного з авторів – Володимира Мельниченка.

Рис 1. Момент відкриття рельєфів Стіни Пам'яті 18 травня 2018 року. Зліва направо: художник Володимир Мельниченко, доктор мистецтвознавства, професор Олексій Роготченко, кандидат мистецтвознавства Тетяна Зіненко. Київ, 2018.

Автор фото – Світлана Роготченко

Більше 20 років, а до цього ціле життя вивченню мистецтва радянської доби займається причому послідовно, прискіпливо і принципово доктор мистецтвознавства Олексій Роготченко. Саме йому належить головна заслуга у піднятті і тлумаченні проблем відділення мистецького від ідеологічного, значимого від дріб'язкового у тоталітарному мистецтві радянської України. Доля Стіни йому завжди була «Своєю» хвилювала і бентежила... Давній друг, ще з дитинства Ади і Володі, він переживав бетонування Стіни як особисту трагедію. і робив усе можливе і неможливе, щоб правда восторжествувала, Щоб «незгорілі рукописи» змогли перепрочитати, збагнути і оцінити нащадки. Під його керівництвом була захищена кандидатська дисертація Наталі Горової про творчість АРВМ [1], він був першим, хто поклав квіти Відкритому фрагменту – реінкарнації Ади. Кияни говорили, що дивне й незрозуміле світло над містом у день смерті Володимира Мельниченка було не випадковим – то Ада повернулася з небес по свого вірного супутника.

Але якби не Роготченко, Березницький та інші небайдужі люди, скиглення «з приводу Стіни» продовжувалося ще б довго. Вони розбудили громадянське суспільство і сьогодні мільйони людей дізналися про жахливу, майстерно приховану трагедію. Твір з'явився з-під ґрат 15 травня 2018 року. Мимоволі повіриш, що рукописи не горять..

Стіна – це не просто епохальний мистецький твір, схований за сталлю і бетоном, Стіна – це тест для усіх нас. Тест на людські якості. Тест на справжність. Тест на надійність. Стіна випробовує нас усіх на міцність. Вже вкотре...

У доповіді аналізуються окремі композиції цього твору, знищеного радянською владою у 1982 році, записані автором особисто під час зустрічей з Володимиром Мельниченком у його майстерні. Вивчення незвичайної історії цього неймовірного твору тільки починається. Велика справа, що відкриття частини рельєфів відбулося ще за життя одного з авторів.

Література

1. Горова Н. *Особливості художньо-пластичних пошуків у творчості АРВМ (Ади Рибачук та Володимира Мельниченка)*. Вісник ХДАДМ (Мистецтвознавство), 2016, № 4, С. 15-21. <https://visnik.org.ua/pdf/v2016-04-03-horova.pdf>

2. Михайлова Рада, Петрук Роман. *Ада Рибачук та Володимир Мельниченко: цикл «бронзові образи в просторі світу» як світоглядно-предметна система*. № 32 (2022) С. 96–103. *National Academy of Fine Arts and Architecture Collection of Scholarly Works «Ukrainian Academy of Art»*. ISSN 2411–3034. Website: <http://naoma-science.kiev.ua/>

УДК 75

*О.В. Острогляд, старша викладачка
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
С.С. Кошелев студент 101-ФОМп
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ЖІНОЧИЙ ОБРАЗ У ПОРТРЕТНОМУ ЖИВОПИСІ

Образ жінки в образотворчому мистецтві давня, цікава і поширена тема, коли ми переглядаємо портрети різних часів ми бачимо не тільки жінку, ми бачимо цілу епоху, ми розкриваємо внутрішній світ, характер і красу жіночого образу який нам відкриває автор.

При виконанні завдання «Етюд портрету з плечовим поясом і руками» з дисципліни Живопис, було проаналізовано кілька жіночих портретів, які допомогли вирішувати практичні засади у роботі. Першою розглянемо роботу Валентина Серова «Портрет Ольги Тамара» 1892 року виконання (Рис.1) майстер портретного живопису кожного разу розкриває людину яку зображує з віртуозною майстерністю, робота зацікавила в першу чергу